

Saksgang		
Utvalg/Styre	Møtedato	Saksnr
Kommunestyre	02.05.2013	012/13

Etablering av friluftsråd i Lofoten - prøveprosjekt

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
24.04.2013	Budsjett Friluftsråd.xls	19487
24.04.2013	Friluftsråd - Ambasadører.pdf	19488

Saksopplysninger:

I Lofotrådets møte 31.10.2012 ble det behandlet en sak angående 3-årig prøveprosjekt om etablering av friluftsråd i Lofoten. Det ble fattet følgende vedtak:

Lofotrådet ser intensjonen med et prøveprosjekt med Friluftsråd i Lofoten som et positivt initiativ og gir sin tilslutning til at det søkes om midler til etablering av "Lofoten Friluftsråd" – prøveprosjekt over 3 år. Når eventuelt tilsagn foreligger tar Lofotrådet stilling til iverksettelse av prosjektet.

Det utarbeides prosjektplan som vedlegges søknadene og forelegges Lofotrådet før beslutning om iverksettelse. Det skisseres også en arbeidsplan for oppstartsåret.

Saksutredning sendes til den enkelte kommune med oppfordring om å tas med i budsjettbehandlingen for 2013.

Følgende saksutredning ble lagt frem for Lofotrådet til behandling:

Friluftsråd i Lofoten- prøveprosjekt:

Sammendrag

I september 2008 var Trond Loge fra Salten Friluftsråd og orienterte Lofotrådet om arbeidet i Salten. I vedtak R 54/08 stod det: *Sekretariatet undersøker nærmere vedr. muligheter for finansiering/tilskudd, og hvordan andre friluftsråd er organisert.* Saken ble derfor nedfelt i Lofotrådets arbeidsplan for 2010. Lofotrådet sekretariat startet utredning av saken, men på grunn av kapasitetshensyn ble følgende vedtak gjort i R-sak 37/10 den 23.06.10: *"Saken gjenopptas i løpet av andre halvår"*. På bakgrunn av flere henvendelser og etterlysning av behandling fra flere aktører, fortsetter vi der vi slapp og tar saken opp igjen.

Det er fornuftig å se til våre naboer; Vesterålen, Ofoten og Salten, som allerede har et veletablert friluftsråd. Alle beskriver dette som en positiv satsing. Kommunale tilskudd avler store eksterne midler til både en fast stilling, og gir muligheter for finansiering av ulike tiltak og prosjekter.

Vi har kontaktet Friluftsrådernes Landsforbund og Nordland fylkeskommune, som er de viktigste finansieringskildene, og de er begge positive til Lofotrådets eventuelle planer om etablering av et friluftsråd for Lofoten.

Utdrag fra Friluftsrådernes Landsforbund:

Hva er et friluftsråd?

Et friluftsråd er et fast samarbeid mellom to eller flere kommuner og eventuelt organisasjoner om nærmere definerte felles friluftsoppgaver. Samarbeidet er formalisert gjennom vedtekter, årsmøte, styre, arbeidsprogram, budsjett, årsmelding og regnskap. Det fastsettes egen kontingent fra medlemskommunene til friluftsrådet (vanligvis som et kronebeløp pr innbygger). FL anbefaler forankring av samarbeidet i kommunelovens kap. 5 om interkommunalt samarbeid. Friluftsrådet for Lindesnesregionen har forankret samarbeidet sitt etter vertskommuneprinsippet i § 28, mens øvrige friluftsråd formelt sett er foreninger, noen med forankring i § 27 om interkommunalt samarbeid.

Hvorfor interkommunalt samarbeid om friluftsoppgaver?

- Friluftsliv kjenner ikke kommunegrenser, - friluftsrådene utgjør naturlige regioner for utøving av friluftsliv og derved for arbeid med friluftsoppgaver.
- Effektiv utnyttning av ressurser
- Regional prioritering, - friluftsliv blir satt på dagsorden i regionen
- Kompetansesentra for friluftsliv: Mange kommuner er for små til å ha egne ansatte til å arbeide med friluftsliv. Interkommunalt samarbeid sikrer at regionen har kompetanse innen friluftsliv.
- Utgiftsfordeling mellom kommunene: Kommuner med mange innbyggere bruker omegnskommunenes friluftsområder. Interkommunalt samarbeid der kontingenten er utlikna pr innbygger gjør at hele regionen bidrar til finansiering av tiltak i de områdene som brukes mest uavhengig av kommunegrenser.
- Koordinere statlige, fylkeskommunale og kommunale midler

Aktuelle oppgaver for friluftsråd

- Sikring av arealer til friluftsmål
 - Være høringsinstans (bidra med friluftskompetanse) for ulike typer planer og utbyggingstiltak slik at friluftsverdiene kommer fram og blir belyst i beslutningsfasen.
 - Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder
 - Arbeide med grunneieravtaler for stier, skiløyper og turveier
 - Sikre arealer gjennom kjøp eller varige bruksavtaler
- Tilrettelegging av friluftsområder
- Drift av offentlige friluftsområder
- Informasjon
 - Kart, brosjyrer, internett, turbøker, informasjonstavler m.m.
- Aktivitetstiltak
 - Kurs for lærere i uteskole (Læring i friluft)
 - Uteskole for skoleklasser
 - Organiserer turer og ute-arrangement (naturlos)
 - Friluftsferie for barn og ungdom
 - Friluftstiltak for funksjonshemmede, minoritetsgrupper og andre med særskilte behov

Noen nøkkeltall pr 01.01.2012

(Her oppgis tall for alle interkommunale friluftsråd, av disse er ikke Oslofjordens Friluftsråd medlem i FL)

- 20 interkommunale friluftsråd
- 184 medlemskommuner
- 140 medlemsorganisasjoner
- Samla omsetning i 2011 var 94 mill kr
- Friluftsrådene har forvaltningsansvar for 657 offentlige friluftsområder og 920 km med turstier og – veier
- I 2011 tilrettela friluftsrådene 77 km med nye turstier, 3 km nye skiløyper, 11 km nye turveier, anla 13 brygger, 8 bruer, 2 parkeringsplasser, 6 hytter og 20 toaletter i friluftsområdene
- I 2011 arrangerte friluftsrådene turer med 17.888 deltakere, arrangerte kurs

"Koffør sitt inne når alt håp er ute???"
Salten Friluftsråd

Hvorfor i Lofoten

Lofoten er et unikt område for å praktisere friluftsliv, og har en rik natur og gode muligheter for uteliv og aktiviteter. Det har i alle år vært naturlig for Lofotens befolkning å bruke naturen, med de muligheter den gir – både i form av opplevelser og i det å høste av den. Det finnes mange aktive friluftsmennesker i Lofoten, der det er etablert en kultur for "å gå på tur" og bruke naturen med de muligheter den gir. De senere årene har det blitt mer og mer populært med toppturer (10-på topp), og ellers arrangementer bl.a. gjennom organisasjoner som Lofoten Turlag og Fysak. Dette gir gode signaler sett i folkehelseperspektiv.

Men, det er fremdeles mange som ikke deltar i slike aktiviteter eller praktiserer friluftsliv. Dette gjelder alle aldersgrupper, og årsakene er mange:

- Dørstokkmila
- Tidsklemma
- Data- spill- og fjernsyn opptar mye av fritiden
- Fysiske – og psykiske hindringer
- Ukjent i fjellheimen, og vet ikke hvor turmulighetene ligger
- Noen vet kanskje ikke hvordan man praktiserer friluft (hvordan kler man seg, hva gjør man, hva gjør man dersom noe oppstår, risikovurderinger, etc.).

Friluftsliv virker forebyggende på helsen, det er slått fast gjennom en rekke undersøkelser. Det er videre hevdet fra folkehelsehold at Nordmenns nye matvaner og manglende aktivitet, bidrar til at den gjennomsnittlige helsetilstanden forverres. Når kommunene nå er inne i etablering av samhandlingsreformen, der forebygging er et aktuelt tema, kan et friluftsråd være med å tilrettelegge og drive holdningskapende innsats for å bedre en trend med usunn livsstil. Det er viktig å ta tak i dette allerede fra førskolealder, og etablere gode arenaer for friluft. Det vises i denne sammenheng til Folkehelseloven av 24.06.11 (lov nr. 29) som ble iverksatt 01.01.2012.

Gjennom å etablere Friluftsråd i Lofoten, med 1 person ansatt, kan man bedre legge til rette for de som ikke så lett deltar i friluftsliv. Et friluftsråd i Lofoten kan også stimulere og legge til rette for nye grupper til deltaking, for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne og etniske minoriteter. Friluftsrådet kan videre bidra til å utvikle samarbeid mellom friluftsliv og kulturminnevern.

Det åpner muligheter for å sette i gang tiltak som kan søkes finansiert fra flere ulike instanser. (se vedlagt oversikt over NFK sin satsing på friluftsliv)

På Miljøverndepartementets hjemmeside står følgende:

”Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som en positiv aktivitet for helse og trivsel både i nærmiljøet og ute i naturen.

- Allemannsretten skal holdes i hevd
- Barn og unge skal gis mulighet til å utvikle ferdigheter i friluftsliv
- Områder av verdi for friluftsliv skal sikres”

På Nordland Fylkeskommunes hjemmeside står følgende:

”Fylkeskommunen ønsker å stimulere til økt friluftsliv for alle!

Friluftsliv er den fritidsaktiviteten flest folk driver med og ønsker å drive enda mer med. Det er en lavterskelaktivitet som kan utøves av alle grupper i samfunnet. Nordland har særlige fortrinn med mange varierte og lett tilgjengelige friluftsområder. Dette gjør også friluftsområdene til attraktive elementer i naturbasert reiseliv.

For fylkeskommunen er sikring av areal for friluftsliv, tilrettelegging av nærturområder og stimulering til økt friluftsliv aktivitet viktige fokusområder, sammen med god forvaltning av vilt og innlandsfisk. ”

I Lofoten som region, er det vanskelig å følge opp den statlige satsingen uten et regionalt/interkommunalt friluftsråd. Det er mange ulike instanser som arbeider side om side vedr. slik satsing, blant annet kan vi nevne fylkeskommunens 2 som er: Friluftsinnsats og Folkehelse relaterte tiltak. Nordland fylkeskommune brukte i 2011 kr. 6.400.000,- til friluftsinnsats.

For Lofoten vil det måtte vurderes kobling på en slik satsing i forhold til:

- Lofotens posisjon som reiselivsregion
- Natur og friluftslivs vektlegging i gjesteundersøkelser
- Fellesgodeprosjektet
- Verdensarvens delorientering mot natur

”Ingen kan gjøre alt alene, sammen kan vi gjøre mye”

Linda Tennfjord, Fylkesråd for Kultur og Miljø

Utklipp av hjemmesidene til Salten friluftsråd, Lister friluftsråd og Vesterålen friluftsråd, der formål defineres:

Salten Friluftsråd

Formålet med Salten Friluftsråd er å øke forståelsen for friluftslivets betydning, arbeide for bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet samt å sikre og utvikle regionens friluftsmuligheter. Satsingsområdene er informasjon og stimuleringstiltak. Salten Friluftsråd driver et nettbasert friluftskart, gir ut regionale papirkart og bidrar til utgivelse av lokale turbøker. Friluftsrådet arbeider spesielt med tiltak rettet mot kystfriluftsliv og for mer og bedre uteaktivitet i skoler, skolefritidsordning (SFO) og barnehager.

Lister Friluftsråd

Lister Friluftsråd (LF) skal i samarbeid med medlemskommunene og fylkeskommunale og statlige organer arbeide for å ivareta og øke interesse, forståelse og muligheter for friluftsliv i Listerregionen. Dette nås gjennom fokus på følgende arbeidsområder:

1. LF skal utvikle seg til å fungere som et kompetansesenter for friluftsliv i regionen.
2. LF skal ha oversikt over viktige friluftsområder i regionen, og uttale seg i plan- og bygningssaker som berører disse.
3. LF skal bidra til forvaltningsplaner for statlige sikrede områder der bl.a. hensynet til tilgjengelighet og universell utforming blir ivaretatt.
4. LF skal ha konkrete planer for sikring av nye friluftsområder.

5. LF skal bidra til at det er et godt tilbud av skilta og merka turveier, turstier og skiløyper i regionen.
6. LF skal tilby skolene i regionen hjelp til tilrettelegging for "Læring i friluft".
7. LF skal arbeide med friluftsliv i et folkehelseperspektiv og sørge for at flest mulig har et friluftstilbud.
8. LF skal bidra til at informasjon om friluftsområder og friluftstilbud i regionen er lett tilgjengelig for allmennheten.

Vesterålen Friluftsråd

Vesterålen Friluftsråd inngår som del av kultursamarbeidet i Vesterålen, og er et samarbeid mellom kommunene Andøy, Bø, Hadsel, Lødingen, Sortland og Øksnes.

Vesterålen Friluftsråd skal i samarbeid med medlems- kommunene, andre offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner arbeide for:

- økt forståelse for friluftslivets betydning, bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet
- å sikre og utvikle regionens friluftsmuligheter.

Informasjon og stimuleringstiltak vil være viktige satsningsområder for friluftsrådet.

Vesterålen Friluftsråd ønsker å vektlegge utvikling av friluftsliv i lys av at Vesterålen er et kyst- og øysamfunn. I tillegg til friluftsrådets kommunale forankring vil samarbeid med frivillige lag og foreninger tilknyttet friluftsliv være sentral i samarbeidet til friluftsrådet.

Vesterålen Friluftsråd er sammen med 17 andre interkommunale friluftsråd tilsluttet Friluftsrådernes Landsforbund.

Vesterålen Friluftsråd finansieres gjennom støtte fra medlemskommunene, Nordland Fylkeskommune og Friluftsrådernes Landsforbund.

Konkrete oppgaver i startfasen kan være:

- Utarbeide "Friluftskart" for Lofoten basert på tema, for eksempel: turløyper, utfartssteder i fjæra, fiskeplasser, havner, verneområder osv. Et slikt kart bør distribueres til alle husstander i regionen, samt legges ut på internett. Kan fullfinansieres eksternt.
- Utviklingsarbeid i barnehagene: Utvikle/bidra til opplegg for bedre pedagogisk kompetanse innenfor uteaktivitet for ansatte i barnehagene.
- Samarbeid med skolene: Naturesekken - utlysning av midler til skoler Det lyses årlig ut midler til Naturesekken der skoler kan søke midler for å gjennomføre undervisningsopplegg i nærmiljøet. Det kan blant annet søkes om midler til kjøp av tjenester fra friluftsrådene til oppstart eller gjennomføring, kurs eller klasseveiledning. Les mer på nettsidene til Naturesekken, www.naturesekken.no.
- Tilrettelegging for funksjonshemmedes muligheter for friluftsliv.

Organisering og styring

Friluftsrådet bør organiseres som et underutvalg av Lofotrådet, med Lofotrådet som årsmøte og øverste myndighet. Det anbefales en oppstart som prøveprosjekt i 3 år. Kommunal tilslutning til oppstart bør behandles i kommunestyret. Alle kommunene bør være representert i friluftsrådet, og det er å anbefale at minst 1 ordfører er medlem. Rådet kan også ha kommunalt ansatte som medlem. Friluftsrådet kan oppnevne et arbeidsutvalg på inntil 3 medlemmer.

Friluftsrådets virksomhet skal skilles fra Regionrådets øvrige virksomhet ved eget regnskap, protokoll, årsmelding og møteprotokoller.

Det må vurderes hvem som kan/bør involveres som nære samarbeidspartnere. Lofoten Turlag er en klar samarbeidspartner, men også grunnskoler, videregående skoler,

barnehager, SFO, mottakssenter, RKK, reiselivsselskaper, FYSAK – og frisklivsentraller, pensjonistlag, med mer kan være aktuelle samarbeidspartnere i ulike tiltak.

Det bør utlyses stilling som leder av Lofoten Friluftsråd for prosjektperioden på 3 år. Stillingen lokaliseres til sekretariatet, med sekretariatsleder som nærmeste overordnet.

Tidsperspektiv for oppstart

1. Sende søknad om finansiering til 3 årig prosjekt under forutsetning av godkjenning i alle kommunene (Be om svar på søknaden innen medio desember).
2. Kommunene kan ha behandlet saken innen medio desember.
3. Utlysning med søknadsfrist medio desember under forutsetning av godkjenning i alle kommunene
4. Tiltredelse i mars-april 2013.

Finansiering

I vedlagte budsjett er det kun satt opp finansiering av stillingen. Etter kontakt med Friluftsrådernes landsforbund og Nordland fylkeskommune er finansieringen realistisk. Vedr. Partnerskapsmidler må dette søkes.

I henhold til dialog med Nordland Fylkeskommune antydes det at ren driftsstøtte til friluftsråd i Lofoten 2013 (1 stilling) vil ligge på anslagsvis kr. 200.000,-. Driftsstøtte fra Friluftsrådernes Landsforbund ligger på tilsvarende beløp.

Mulige finansierings-/støtteordninger:

Nordland Fylkeskommune:

- Fylkeskommunale tilskudd til folkehelse relaterte tiltak (søknadsfrist 15.1 og 15.6).
- Aktivitetsmidler Fysak.
- Spesielle tiltak barn/ungdom (søknadsfrist 15.1).
- Tilskudd til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet (søknadsfrist 15. April).
- Fylkeskommunalt tilskudd til helsefremmende skoler (søknadsfrist 15.1).
- Fylkeskommunalt tilskudd til friluftsliv (15. 1).
- Statlige midler til friluftsliv (Søknadsfrist 15.1).
- Tilskudd (IMDI) flerkulturell virksomhet (Søknadsfrist 15.2).
- I noen tilfeller har fylkeskommuner gitt støtte til utredninger.

Regionalt næringsfond Lofoten

- Partnerskapsmidler (Søknadsfrist mai 2013)

Friluftsrådernes Landsforbund

- Miljøverndepartementet har "administrasjonsstøtte" – grunnstøtte, som fordeles av FL til medlemsfriluftsrådene. Den er totalt på 8 mill kr i 2012. Etter kriteriene får alle et grunntilskudd på 75.000, og så fordeles resten etter størrelse og aktivitetsnivå etter nærmere kriterier. Vesterålen Friluftsråd får eksempelvis 170.000 i 2012 og Salten Friluftsråd 355.000.
- Spillemidler til friluftslivsaktivitet for barn og ungdom. FL fordelte 4,4 millioner til ulike tiltak i regi av friluftsrådene etter søknad i 2011.
- Friluftsrådene er via FL søknadsberettigede Extra-midler Friluftsrådernes Landsforbund har også en del felles-satsinger i regi av friluftsrådene der FL på vegne av friluftsrådene søker om tilskudd og fordeler til medlemsfriluftsrådene etter søknad:
- Læring i friluft (tiltak i barnehager, skoler og SFO) – ca 1,2 mill til fordeling i 2011
- Friluftsliv og folkehelse, fordelte ca 0,8 mill i 2011

- Friluftsliv for mennesker med funksjonsnedsettelse, arbeid med registrering av status og planer for opprusting av områder, aktivitetstiltak, fordelt ca 0,5 mill i 2011
- Friluftsliv for minoritetskulturelle, fordelt ca 0,5 mill i 2011

Konklusjon

Deltakelse i friluftsråd for Lofoten vil være med på å øke forståelse for friluftslivets betydning, bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet i Værøy kommune. Gjennom deltakelse i prosjektet vil man også være med på å sikre og utvikle regionenes friluftsmuligheter. Det forutsettes et kommunalt tilskudd som fordeles i kommunene ut fra en sum på kr 6,- per innbygger årlig over 3 år. Dersom Værøy kommune gir sin tilslutning vil deltakelse i friluftsråd i Lofoten i følge vedlagte forslag til finansiering utgjøre en årlig sum på ca. kr 4 512,-. Dette vil i løpet av en treårsperiode bli til sammen kr 13 536,-.

Rådmannens innstilling:

Værøy kommune gir sin tilslutning til at det søkes om midler til etablering av "Lofoten friluftsråd" – prøveprosjekt over 3 år.

Det gis et kommunalt tilskudd på kr 6,- per innbygger årlig over 3 år.

Det forutsettes at det utarbeides evalueringsrapport for prosjektet når prøveperioden på 3 år utløper.

02.05.2013 KOMMUNESTYRE

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

KS-012/13 Vedtak:

Værøy kommune gir sin tilslutning til at det søkes om midler til etablering av "Lofoten friluftsråd" – prøveprosjekt over 3 år.

Det gis et kommunalt tilskudd på kr 6,- per innbygger årlig over 3 år.

Det forutsettes at det utarbeides evalueringsrapport for prosjektet når prøveperioden på 3 år utløper.